

СТАНОВИЩЕ

**от Доктор Христо Атанасов Орманджиев –
Доцент в Юридическия факултет на Великотърновския университет
„Св. Св. Кирил и Методий”**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки”

професионално направление 3.6. Право

докторска програма „Конституционно право”

Автор: Васил Георгиев Илиев

Тема: Основни задължения на гражданите в българските конституции

Научен ръководител: Доц. д-р Христо Йорданов Паунов

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-2395 от 26.11.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Основни задължения на гражданите в българските конституции”. за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. „Право”, докторска програма „Конституционно право”

Автор на дисертационния труд е Васил Георгиев Илиев – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Публичноправни науки” с научен ръководител Доц. д-р Христо Йорданов Паунов от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”.

Представеният от Васил Георгиев Илиев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи: молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд, автобиография в европейски формат, протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд, дисертационен труд, автореферат, списък на научните публикации по темата на дисертацията, копия на научните публикации, списък на забелязани цитирания, декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи. Докторантът е приложил необходимия брой публикации, отразени в списък и в наукометричните данни.

С оглед на гореизложеното от формална гледна точка са спазени изискванията, респективно представени всички изискуеми документи съгласно законовата и подзаконовите актове за протичане на заключително заседание на журито за публичната защита на дисертационния труд на докторанта Васил Георгиев Илиев.

Васил Георгиев Илиев е роден на 31.03.1998 г. Завършва юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”, като още като студент е зам. председател на Факултетския студентски съвет към ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски” / 2017-2020 г. /, както и член на Студентския съвет на Университета / 2020-2022 г./, а след завършването работи, като юрисконсулт, правен съветник и адвокатски сътрудник, което сочи и за активна практическа професионална дейност на кандидата. Владее отлично английски език, което безспорно подпомага научните му изследвания.

2. Актуалност на тематиката

Темата се отличава с актуалност, като докторантът прави преглед на съществуващата литература по темата, като на база на съществуващите източници изгражда едно цялостно дисертационно изследване.

3. Познаване на проблема

След запознаване с представения дисертационен труд установих, че е налице познаване на темата в дълбочина. Направен е анализ на основните задължения не само в националните конституции, но и в исторически аспект – в Древна Гърция и Рим, а в по-ново време в конституциите на европейските държави.

4. Методика на изследването

Като основни методи на изследване са използвани историческият – чрез разглеждане на темата в исторически аспект - до съвременното общество, както и сравнителният – по отношение на правната уредба на основните задължения в отделните държави. Освен това, предвид извеждането на правни изводи докторантът използва и методът на анализа и синтеза. Чрез използването на тези методи той достига до пълнота на темата и постига задачите, заложи в дисертационния труд.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд се състои от три глави, заключение и библиография. В първата глава се прави исторически анализ на правно-историческите аспекти на юридическите задължения в Стария свят, последван от исторически преглед на основните задължения на гражданите в Конституциите на Полша, Франция, Бавария и Испания. Удачно авторът прави и необходими разграничения между юридическо и правно задължение, субективно и основно задължение, като разглежда съдържанието на юридически натовареното словосъчетание „Основно задължение на гражданина” в българските Конституции и теориите за възникване на основните задължения.

Интерес представлява и посоченото от дисертанта видовото деление на основните задължения на гражданите – на имуществени и неимуществени, дългови, обществени и лични. Разгледан е и начинът на изпълнение на основните задължения на гражданите – доброволно и принудително.

Във втората глава на дисертацията са разгледани основните задължения на гражданите в Търновската Конституция, като е направен и сравнителен анализ на закрепването им в Конституцията от 1947 година и Конституцията от 1971 година.

В третата глава на дисертацията, която е и основна е поставен акцент върху основните задължения на гражданите в Конституцията от 1991 година, като преди това въпросът е разгледан и във връзка с представените конституционни проекти.

Особеност на дисертацията е т. 4 от Глава трета, озаглавена „Авторава позиция”, в която на база на анализ на чуждестранната уредба се предлага въвеждането на ново задължение на гражданите - по опазване на културното наследство от гражданите.

Разглеждани са и международните актове за правата на човека и съдържащите се в тях задължения за държавите и гражданите.

В заключението са изведени основните изводи от всяка глава от дисертацията. Прави впечатление богатата библиография – с разнообразни източници на български, английски, юриспруденция на КС, стенографски дневници на ВНС, периодика на ДВ.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта – към документите е представен списък с публикации – същите са по темата на дисертацията – относно основните задължения на гражданите в Конституцията от 1947 г. и от 1971 г., както и относно задължението на държавата за осигуряване на основното право на придвижване. Осезаем е личният пример на докторанта при изготвянето на дисертацията – в аналитичната и част и чрез предложенията *de lege ferenda*.

7. Автореферат – същият е направен според изискванията на съответните правилници, структурата е в съответствие със съдържанието на дисертацията и отразява основните резултати, постигнати в нея.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати – работата съдържа научни приноси в няколко посоки:

- исторически преглед на основните задължения на гражданите в няколко държави;
- сравнителен анализ на задълженията на гражданите в националните конституции
- предложението *de lege ferenda* - въвеждането на ново задължение на гражданите - по опазване на културното наследство от гражданите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Васил Георгиев Илиев **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Конституционно право, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Васил Георгиев Илиев в област на висше образование: 3. „Стопански, социални и правни науки”, професионално направление 3.6. „Право”, докторска програма „Конституционно право”, за което ще гласувам категорично положително.

03.02.2026 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Христо Орманджиев